

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ
ТОРГІВЛІ КРАЇН З МАЛОЮ ВІДКРИТОЮ ЕКОНОМІКОЮ»**

Виконавець:

студент ФМЕ, гр. 64

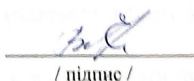
Білокоз Тимофій Тимофійович

/ підпис /

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Воронова Олена Вікторівна

/ підпис /

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Зовнішня торгівля відіграє фундаментальну роль у забезпеченні економічного зростання та стабільності країн із малою відкритою економікою. В умовах глобалізації економічних процесів такі країни стикаються з низкою викликів, зокрема залежністю від коливань на міжнародних ринках, нестабільністю торговельних партнерів, а також конкуренцією з боку розвинених країн і економік, що стрімко розвиваються. У той же час, зростання інтеграційних процесів та зміна структури світової торгівлі відкривають нові можливості для оптимізації експортно-імпортних операцій, диверсифікації ринків і підвищення конкурентоспроможності національних економік.

Особливо актуальним є питання пошуку сталих підходів до розвитку зовнішньоторговельної діяльності в умовах економічної нестабільності, зміни глобальних ланцюгів постачання та посилення ролі цифрових технологій у торгівлі. Аналіз чинників, що сприяють сталому розвитку зовнішньої торгівлі, і розробка стратегій, адаптованих до специфіки малих відкритих економік, мають важливе практичне значення для формування ефективної зовнішньоекономічної політики.

Дослідження торгівлі малих відкритих економік є актуальною темою, яка привертає увагу багатьох вчених. Серед українських дослідників вагомий внесок зробили В. М. Геєць, який розробляє інноваційні стратегії розвитку економіки; А. С. Гальчинський, що аналізує вплив глобалізації на економічні трансформації; О. В. Баженова, яка досліджує структурні зміни під впливом зовнішньої торгівлі; М. І. Скрипниченко, що вивчає макроекономічні аспекти; та Є. О. Бублик, яка акцентує увагу на ролі міжнародних потоків капіталу. Серед іноземних учених значущими є роботи Б. Оліна, Р. Нурксе, П. Кругмана, Дж. Бхагваті та Д. Сакса, які зосереджуються на міжнародній торгівлі, економічному зростанні малих країн і стратегіях розвитку. Їхні дослідження формують базу для розуміння механізмів функціонування зовнішньої торгівлі малих економік та створення ефективних стратегій розвитку.

Метою дослідження є аналіз стану та перспектив розвитку зовнішньої торгівлі України як країни з малою відкритою економікою, визначення ключових факторів, що впливають на її ефективність, а також розробка рекомендацій для вдосконалення зовнішньоекономічної політики в умовах сучасних глобальних викликів.

Для досягнення цієї мети поставлені такі **завдання дослідження**:

- Розкрити сутність і зміст поняття «мала відкрита економіка» та проаналізувати особливості її функціонування в умовах глобалізації.
- Охарактеризувати методи оцінки зовнішньоекономічної діяльності країн із малою відкритою економікою.
- Дослідити вплив глобальних економічних змін та міжнародних відносин на розвиток малих відкритих економік.
- Провести аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності України в контексті її специфіки як малої відкритої економіки.

- Визначити стратегічні напрями вдосконалення зовнішньоекономічної політики України, зокрема підвищення економічної суб'єктності у світі.

Об'єктом дослідження є зовнішня торгівля України як країни з малою відкритою економікою.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти розвитку зовнішньої торгівлі України в умовах сучасних глобальних викликів і обмежень.

Методологічну основу роботи складають загальнонаукові методи, зокрема аналіз, синтез, порівняння, а також спеціалізовані методи економічного моделювання, стратегічного аналізу та економіко-статистичні методи для оцінки зовнішньоекономічних процесів.

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні матеріали, монографії, наукові публікації українських і зарубіжних фахівців, офіційна статистична звітність

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел (75 найменування). Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки. Основний зміст викладено на 80 сторінках. Текст роботи включає 7 рисунків та 6 таблиць.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано статті:

Білокоз. Т. АДАПТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРАТЕГІЙ ДО ЛОКАЛЬНИХ КУЛЬТУР: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ // Збірник наукових праць кафедри міжнародних економічних відносин ОНЕУ «Світова економіка та міжнародні економічні відносини». № 6. - Одеса: ОНЕУ, 2024.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ КРАЇН З МАЛОЮ ВІДКРИТОЮ ЕКОНОМІКОЮ»** розглядаються сутність, зміст та ключові характеристики малих відкритих економік, їхня роль у глобальних економічних процесах, особливості інтеграції у світові ринки. Проаналізовано методологічні підходи до оцінки економічної відкритості та конкурентоспроможності. Особлива увага приділена впливу глобальних економічних змін, таких як валютна нестабільність, залежність від зовнішніх ринків та виклики глобалізації.

У другому розділі **«АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЯВИЩА МАЛОЇ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІКИ»** визначено специфіку зовнішньоекономічних відносин України як малої відкритої економіки. Проаналізовано вплив глобальних економічних факторів, зокрема валютних коливань, торговельних обмежень і залежності від зовнішніх ринків, на економічний розвиток країни. Розглянуто сучасний стан зовнішньої торгівлі України та її порівняння з іншими малими відкритими економіками світу.

У третьому розділі **«ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЯК КРАЇНИ З МАЛОЮ ЕКОНОМІКОЮ»** обґрунтовано стратегічні напрями вдосконалення зовнішньоторговельної політики України в умовах сучасних глобальних викликів. Визначено перспективи диверсифікації експортних ринків, розвиток цифрових технологій у зовнішній торгівлі, інтеграцію до міжнародних економічних структур. Розглянуто стратегії підвищення конкурентоспроможності, залучення іноземних інвестицій та стабілізації економічної ситуації.

ВИСНОВКИ

У першому розділі дослідження були визначені ключові теоретико-методологічні основи, які характеризують малі відкриті економіки. Їх основні риси включають високу ступінь інтеграції у світову економіку, значну залежність від зовнішніх ринків і обмежену здатність впливати на глобальні економічні процеси. Відкрита структура таких економік робить їх залежними від експорту та імпорту, але водночас створює можливості для інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості та впровадження інновацій. Особлива увага була приділена методам оцінки економічної відкритості та конкурентоспроможності, серед яких зовнішньоторговельна квота, індекс економічної свободи та індекс глобалізації, що дозволяють отримати всебічну оцінку рівня інтеграції країни у світову економіку.

Другий розділ дослідження був присвячений аналізу зовнішньоекономічної діяльності України як країни з малою відкритою економікою. Було показано, що Україна стикається з численними викликами, зокрема геополітичною нестабільністю, валютними коливаннями та залежністю від експорту сировинних товарів. Водночас аналіз вказує на значний потенціал для диверсифікації структури експорту, інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості та залучення іноземних інвестицій. Використання міжнародного досвіду інших малих відкритих економік, таких як Сінгапур чи Ірландія, дозволяє ідентифікувати стратегічні напрями для підвищення економічної стійкості України.

У третьому розділі розглянуто прикладні аспекти вдосконалення зовнішньоторговельної політики України. Сформовано стратегічні пріоритети, що включають підвищення інституційної спроможності, забезпечення макроекономічної стабільності, стимулювання експорту високотехнологічної продукції та розширення участі у регіональних і глобальних інтеграційних процесах. Також розроблено рекомендації щодо впровадження механізмів раннього попередження економічних ризиків, антикризового планування та створення довгострокових інвестиційних стратегій. Важливою складовою є також розвиток цифрових технологій у зовнішній торгівлі, які здатні спростити бюрократичні процедури, знизити витрати та підвищити ефективність взаємодії з міжнародними ринками.

Результати дослідження підтвердили, що малі відкриті економіки є невід'ємною частиною глобальної економіки, але вони водночас стикаються зі значними ризиками, такими як валютна нестабільність, зовнішньоторговельні

бар'єри та залежність від міжнародних фінансових ринків. Україна, як представник цієї групи економік, повинна орієнтуватися на диверсифікацію своєї економіки, активне залучення іноземних інвестицій і зміцнення внутрішньої інституційної бази. Важливими кроками у цьому напрямі є диверсифікація експортного портфеля, розвиток малого та середнього бізнесу у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а також посилення позицій на міжнародних ринках через адаптацію до міжнародних стандартів і активну участь у багатосторонніх торговельних угодах.

У підсумку, проведені дослідження дозволили сформулювати рекомендації для вдосконалення зовнішньоекономічної політики України. Це передбачає поєднання короткострокових заходів для стабілізації економічної ситуації та довгострокових стратегій для забезпечення сталого розвитку. Впровадження цих заходів сприятиме зміцненню позицій України як малої відкритої економіки на міжнародній арені, забезпечуючи її економічну стійкість та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

АНОТАЦІЯ

Білокоз Т.Т., «Удосконалення напрямів розвитку зовнішньої торгівлі країн із малою відкритою економікою».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з 3 розділів. Об'єктом дослідження є зовнішня торгівля країн із малою відкритою економікою, зокрема України.

У роботі досліджуються теоретичні основи функціонування малих відкритих економік, методологічні підходи до оцінки їхньої економічної відкритості та конкурентоспроможності. Проаналізовано зовнішньоекономічні відносини України у контексті її статусу як малої відкритої економіки, визначено основні проблеми, пов'язані з залежністю від зовнішніх ринків, валютною нестабільністю та впливом глобалізації. Обґрунтовано прикладні аспекти вдосконалення зовнішньоторговельної політики України, включаючи розвиток цифрових технологій, інтеграцію у міжнародні економічні структури та диверсифікацію експорту.

Сформовано стратегічні напрями для підвищення економічної стійкості України, акцентовано увагу на залученні іноземних інвестицій, зміцненні інституційної спроможності та впровадженні механізмів адаптації до глобальних змін.

Ключові слова: мала відкрита економіка, зовнішня торгівля, конкурентоспроможність, глобалізація, інтеграція, економічна стійкість.

ABSTRACT

Bilokoz T. T., "Improvement of Directions for the Development of Foreign Trade in Small Open Economies."

The qualification thesis for obtaining a Master's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations." – Odesa National Economic University. – Odesa, 2024.

The Master's thesis consists of three chapters. The object of the study is foreign trade in small open economies, specifically Ukraine.

The thesis explores the theoretical foundations of the functioning of small open economies and methodological approaches to assessing their economic openness and competitiveness. It analyzes Ukraine's foreign economic relations in the context of its status as a small open economy, identifying key challenges related to dependence on external markets, currency instability, and globalization impact. Practical aspects of improving Ukraine's foreign trade policy are substantiated, including the development of digital technologies, integration into international economic structures, and export diversification.

Strategic directions for enhancing Ukraine's economic resilience are formulated, emphasizing the attraction of foreign investments, strengthening institutional capacity, and implementing mechanisms for adaptation to global changes.

Keywords: small open economy, foreign trade, competitiveness, globalization, integration, economic resilience.